

dr hab. Magdalena Szafranek
Uniwersytet Warszawski

Jak reagować na przemoc wobec dzieci?

Jak wskazują wyniki badania „Diagnoza przemocy wobec dzieci w Polsce 2023” przeprowadzonego przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę, większość dzieci i nastolatków (79%) doświadczyła w swoim życiu choć raz przemocy lub zaniedbania. Najczęstszymi formami przemocy zgłaszanymi przez dzieci i młodzież były w świetle tych badań: przemoc ze strony rówieśników (66%), przemoc ze strony bliskiego dorosłego (32%) oraz wykorzystanie seksualnie bez kontaktu fizycznego (26%). Ponadto 23% dzieci i nastolatków było zaniedbywanych emocjonalnie, 20% – doświadczało parentyfikacji, a 14% było świadkami przemocy w domu. Wykorzystywania seksualnego z kontaktem fizycznym doświadczyło 8% respondentów, tyle samo (8%) było zaniedbywanych fizycznie¹. Osobą, na której wsparcie mogły liczyć dzieci i nastolatki, była matka (65%), rówieśnicy spoza rodziny (64%), ojciec (45%), rodzeństwo lub inne dziecko z rodziny (38%), inny dorosły z rodziny (26%), psycholog lub pedagog (13%) oraz nauczyciel lub nauczycielka (11%). Niemniej jednak aż 8% dzieci i nastolatków przyznało, że nie miało ani jednej osoby, do której mogło się zwrócić w trudnej sytuacji². Dane te ilustrują zarówno skalę jak i wagę problemu.

Krzywdzenie dzieci jest zjawiskiem drastycznym, ale też trudnym do uchwycenia i diagnozy. Niezależnie od tego, czy przemoc występuje w domu danego dziecka i doświadcza jej ono od swoich najbliższych, którzy normalnie powinni otoczyć je ochroną i poczuciem bezpieczeństwa, czy też w środowisku rówieśniczym, nauczyciele i rodzice powinni być uważni na potencjalne symptomy występowania przemocy. Sam pokrzywdzony lub pokrzywdzona zazwyczaj nie jest w stanie się jej przeciwstawić i na tym właśnie polega najokrutniejsze oblicze przemocy. By przełamać zakłęty krąg,

1 K. Makaruk, K. Drabarek, A. Popyk, Sz. Wójcik: *Diagnoza przemocy wobec dzieci w Polsce 2023*, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2023, s. 6.

2 Ibidem, s. 7.

zwykle potrzebna jest ingerencja z zewnątrz³. Oznaki tego, że ktoś jest ofiarą przemocy, bywają różne. Sygnały alarmowe, które powinny zwrócić uwagę, to wszelkie obrażenia ciała (siniaki, krwiaki, otarcia) dziecka, częste skargi na bóle brzucha, problemy z koncentracją i ze snem. Sygnałem może być także autoagresja. Wreszcie, niepokojące są też zachowania nieadekwatne do wieku czy też częste hospitalizacje dziecka. Istnieją też niespecyficzne, ale alarmujące symptomy, które mogą świadczyć o wykorzystywaniu seksualnym: urazy w miejscach intymnych czy objawy mogące wskazywać na choroby przenoszone drogą płciową. Niepokój powinno wzbudzić też zachowanie dziecka: nadmierne rozbudzenie seksualne, uporczywe naśladowanie zachowań seksualnych, częste poruszanie tematyki seksualnej czy kompulsywna masturbacja⁴.

dr hab. Magdalena Szafranek, Uniwersytet Warszawski

Tekst powstał w ramach bezpłatnej ogólnopolskiej kampanii edukacyjnej „Przeciwdziałanie przemocy domowej” realizowanej w 2024 r. przez Fundację Instytut Nowej Kultury, www.instytutnowejkultury.pl

3 M. Karbarczyk: *Jak reagować widząc przemoc wobec dziecka? 5 schematów działania*, <https://zdrowie.radiozet.pl/ciaza-i-dziecko/zdrowie-dziecka/przemoc-wobec-dziecka-jak-reagowac> (data wejścia: 07.03.2024)

4 K. Seidel: *Przemoc wobec dzieci – jak pomóc?*, web.swps.pl/strefa-psyche/blog/relacje/20853-przemoc-wobec-dzieci-jak-pomoc?dt=1709795164933 (data wejścia: 07.03.2024)